

Axberg–Aksberg: Sata tarinaa samasta juuresta – Lempäälästä Amerikkaan

Sukututkimusilta

Lempäälän kirjasto

7.5.2025

Riikka Piironen ja Voitto Saviahde

Sukututkimus

Tietoa kerätty kirkonkirjoista ja sukulaisia haastatteleamalla Sukututkimusta tehty vuonna 2003 Saviahteen Veikon toimesta. Tekijänä Erkki Peltoniemi Veikon vaimon Eevan veli

Toivan Arja on osaltaan myös selvittänyt sukua

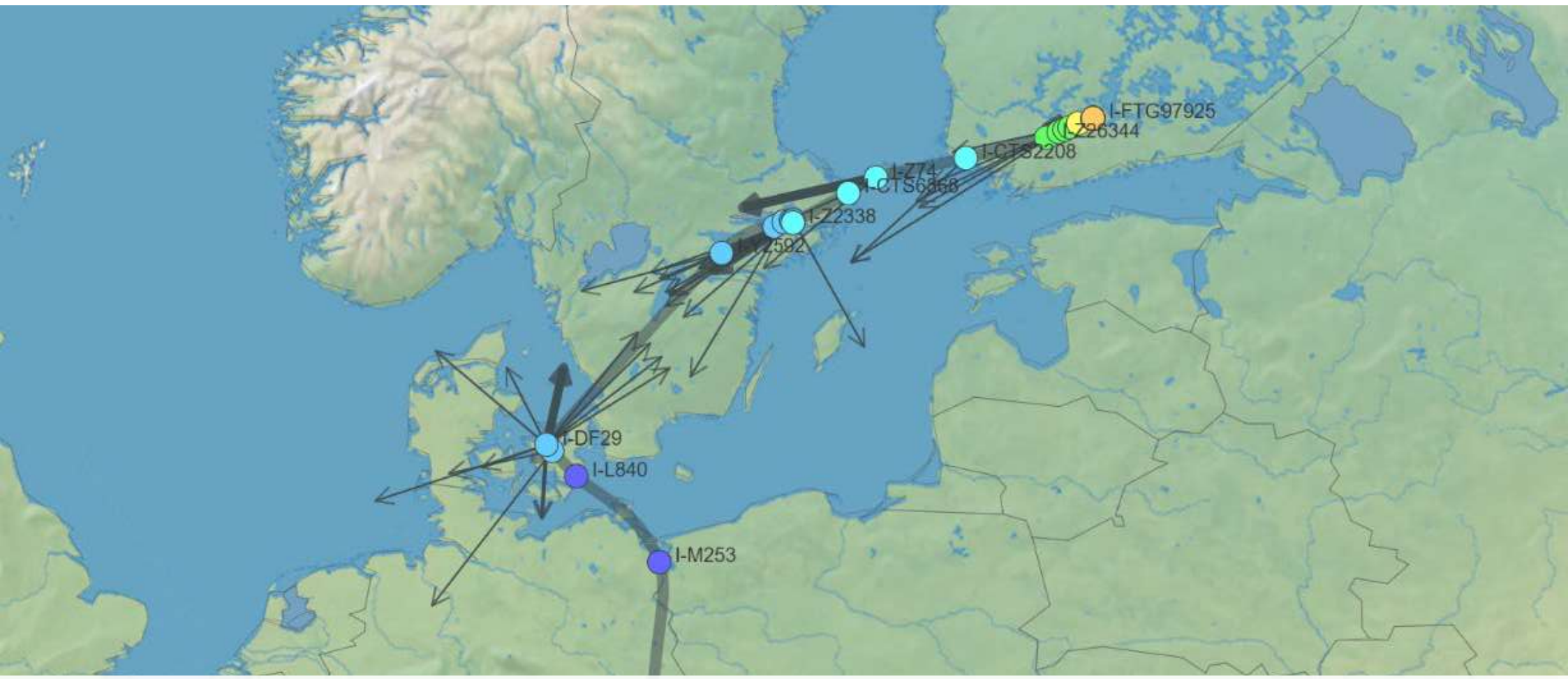
Taina Harju-Maaskola on tekemässä romaania Jooseppi Aksbergin, myöhemmin Tähkävuoren (1869-1960) historiasta ja on tällä hetkellä selvittelemässä Amerikan Minnesotassa Joosepin historiaa.

Esimerkki erään suvun jäsenen historiasta Hilda Kaarlentytär Axbergin (1871-1947) Genissä olevat yleiset tiedot. Mikäli haluaa päästä katsomaan kirkonkirjaa niin ne on sshy:n jäsenien luettavissa

DNA osoittaa esi-isien tuloreitin Suomeen

I-FTG97925	1800 CE	i
I-FT54680	1150 CE	i
I-Y85056	700 CE	i
I-Y101238	650 CE	i
I-Y92046	600 CE	i
I-FT268651	450 CE	i
I-L258	50 CE	i
I-L287	1 BCE	i

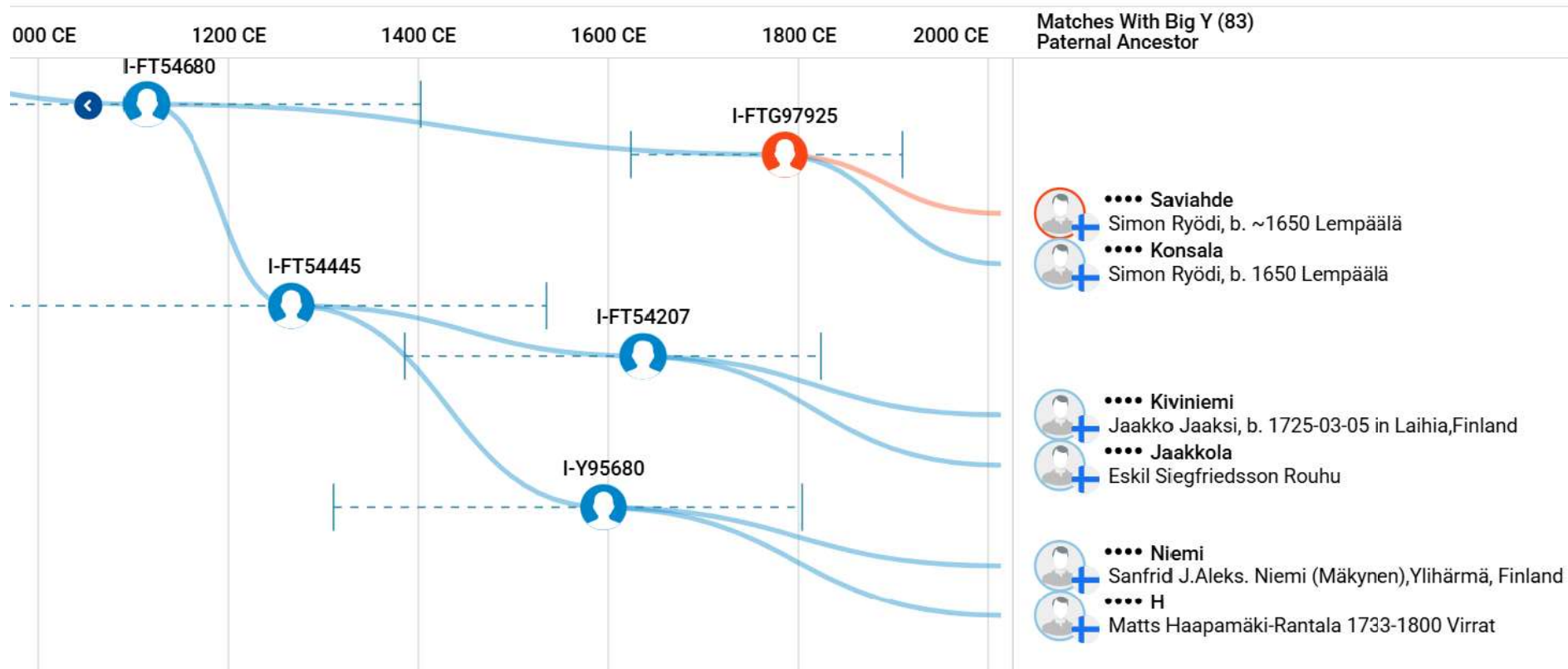

DNA:n osoittamien isälinjojen haarautuminen ja eri haarojen leviäminen (runsastuminen)

Y-DNA:n mutatoitumiset osoittavat isälinjojen haarautumiset

BigY700 –testin tulos I-FTG97925

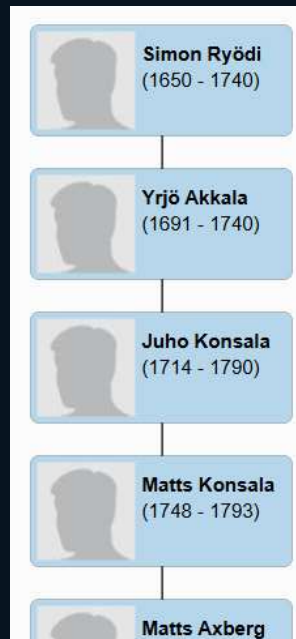
- Tulos läntinen I-haploryhmä
- L287 Suomessa ajanlaskun alussa, leviää Kokemäenjoen asutuksen mukana
- FT268651 Satakunnassa n. vuonna 450
- Y92046 Pirkanmaalla n. vuonna 600
- FTG97925 Lempäälässä aika-arvio v. 1800 (vaihteluväli 1634 – 1923)

Vahvistaa kirkonkirjojen mukaisen sukututkimuksen:

Yhteinen esi-isä

Juho Yrjönpöika Konsala eli Akkala s. 1712 Lempäälä

Simon Sigfridsson Ryödi (1650-1740)

- Ensimmäinen maininta v. 1782 veljenä Moisioin Heikkilässä. Veli Bertil Sigfridssonista oli tullut Heikkilän isäntä mentyään naimisiin Heikkilän leskiemännän Walborgin kanssa.
- Simon oli veljensä jälkeen Heikkilän isäntä 1683-1695
- Käräjillä 1689 Simon anoi lisää verottomia vuosia ja viittaa asiakirjaan 28.4.1683, jonka mukaan hän oli saanut silloin kuuden vuoden verovapauden tilaan.
- Vuonna 1696 hän ilmoitti käräjillä, että oli tehnyt kaupat Lempäälän pastorin Johan Maxmontanuksen kanssa 13.10.1695 Kuivaspään Ryödin talosta
- Vaimo Maria. Heillä lapset:
 - Michel, s. 1688, Ryödin seuraava isäntä
 - Sigfrid, s. 1689
 - Jöran, s. 1691, Maisenrannan Akkalan eli Konsalan isäntä
 - Elin, s. 1697 Ihamaan Hyssyn emäntä
 - Matts, s. ?
 - Maria, s. 1703, Herralan Antilan emäntä

Jöran (Yrjö) Simonsson Akkala (1691-1740)

- Maisenrannan Akkalan eli Konsalan vävy vuodesta 1713. Akkalan isäntä isovihan jälkeen 1720-1739.
- Kuoli 39-vuotiaana v. 1740. Kuolinsyy: Kuolinsyy: Viallisesti ladatun musketin äkkiarvaamatta lauettua haavoittunut kuoliaaksi.
- Vaimo Anna Mattsdotter Akkala. Heillä lapset:
 - Johan, s. 1714, Akkalan seuraava isäntä
 - Jöran, s. 1716, Ahtialan Jutilan isäntä
 - Maria, s. 1718
 - Henrich, s. 1720
 - Eric Axberg, s. 1721, k. 1760 Tukholmassa. Merimies
 - Michael, s. 1723. Asui naimattomana setämiehenä Akkalassa
 - Matthias, s. 1725
 - Thomas, s. 1727. Renkinä Pappilassa.
 - Maria, s. 1729. Ahtialan Jutilan emäntä.
 - Henrik, s. 1731. Porvarina Turussa 1756-1767. Naimaton
 - Petrus, s. 1734
 - Anna, s. 1738

Aksberg –nimi esiintyy ensimmäisen kerran!

Tuomiokirjat ja Aksberg

- Konsalan talon poika, pappilan renkinä toiminut Tuomas haastoi veljensä Mikon käräjille v. 1770 vaatien perintöosuuttaan
 - Veljensä Erikin kuoleman jälkeen. Asian yhteydessä käy ilmi, että Eric on ollut merimies (sjöman) ja kuollut 39-vuotiaana Tukholmassa v. 1760.
 - Veljensä Henrikin kuoleman jälkeen. Asian yhteydessä ilmenee, että Henrik oli porvarina Turussa, jossa eli 1756-1767 ja oli perheetön. Oli kuollessaan 36-vuotias.
 - Lisäksi haastoi myös muita sisaruksia käräjille äitinsä Anna Matintyttären jälkeen, vetäen kuitenkin lopulta kaikki kanteet pois.

“Mitä tulee minulle kuuluvaan perintöosuuteen edesmenneen veljeni, Turun kaupungin porvarin Henric Åksbergin jälkeen, olen veljeni Mickel Jöranssonin kanssa sopinut siten, että minä saan herra maamittari Gaddilta periä sen 42 kuparitaalarin saatavan, jonka hyvä herra maamittari on velkaa mainitulle veljelleni. Tämän vahvistan nimelläni ja puumerkilläni.

Maiseranda 10. lokakuuta 1770.

Thomas Jöransson”

Johan Jöransson Konsala (1714-1790)

- Maisenrannan Konsalan isäntä 1740 - 1779
- Kirkonkirjoissa esiintyy hänen aikanaan nimimuoro Konsala 1749 lähtien ”*Maisenranda, Consala eller Ackala*”
- Vaimo Elisabeth Eliasdotter Ahtialan Livalta. Heillä lapset:
 - **Thomas**, s. 1746. Konsalan talon seuraava isäntä
 - **Matts**, s. 1748. Mylläri Kuokkalassa
 - Anders, s. 1750. Asui setämiehenä Konsalassa.
 - Georgius, s. 1753. Kuoli 22-vuotiaana Konsalassa.
 - Johan, s. 1755. Asui setämiehenä Konsalassa.
 - Maria, s. 1758. Vesilahdessa Mantereen Vilon emäntä.
 - Henrik, s. 1761. Asui setämiehenä Konsalassa.
- Suku jatkui vain Thomaksen jälkipolvissa Konsalassa ja Mattsin jälkipolvissa Aksberg-sukuna.

Kuokkalankosken myllyt

- Ensimmäiset merkinnät Kuokkalankosken myllyistä löytyvät vuodesta 1449 lähtien, mm. myllytulliluetteloista tai käräjäpöytäkirjoista.
- 1700 –luvun alussa oli Kuokkalankoskessa kaksi vesimyllyä ja Niemenkoskessa sijainnut Pappilan mylly
- Koskenperkaukset 1757, 1773, 1816, 1857-1860, 1861-1864. Koskenperkausten on arveltu laskeneen Vanajaveden pintaa 4-5 metriä.
- Esimerkiksi v. 1859 suoritetussa perkauksessa Kuokkalankoskessa n. 3 metrin putous muuttui 1,5 metrin syvyiseksi virtaukseksi.

Koskien perkaukset kuolinisku myllyille

- Vuosina 1757-60 kaikki kolme myllyä purettiin ja siirrettiin uuden yhteisen myllypadon äärelle silan alapuolelle.
- Vuosi 1857 oli kohtalokas niin pappilan kuin Kuokkalan myllyille
- Hakkarin mylly oli lopettanut jo aikaisemmin, vuoden 1821 jälkeen sitä ei enää mainita

Matts Johansson Konsala (> Aksberg) (1748-1793)

- Pappilan mylläri Kuokkalassa jo vihittäessä v. 1781
- Vaimo Beata Thomasdotter. Vanhemmat Innamaa-Tärrän talollinen, kruununmylläri Thomas Ericsson ja Brita Andersdotter (Jokipohjan Jutilasta)
- Heillä lapset:
 - **Matts**, s. 1782
 - Lisa ja Maria, s. 1783
 - Elisabet, s. 1785
 - Anna, s. 1787
 - Caisa, s. 1789
- Ajan käytännön mukaan esiintyy vain patronyymillä Johansson. Asiakirjoissa hänellä ei vielä esiinny Aksberg-nimeä.
- Kuoli 44-vuotiaana, kuolinsyy hukkuu. Haudattu 11.6.1793.
- Lapset olivat isänsä kuollessa 4-11 –vuotiaita.

Kultaisen sormuksen tarina

- Vuonna 1789 rusthollari Johan Pettersson Mustila haastoi mylläri Matts Johanssonin käräjille vaatien myllärin vaimon Beatan kultasormusta itselleen
- Matts Johansson esitti neljä kultasormusta, eikä niissä missään ollut Mustilan nimikirjaimia
- Beata Thomasdotter kertoi oikeudessa saaneensa sormuksen kihlauslahjaksi mieheltään Matts Johanssonilta ennen avioliittoa. Hänen mukaansa sormus oli merkitty kirjaimilla “H.A.B.” ja oli tullut Matts Johanssonille tämän sedältä, edesmenneeltä Turun porvarilta Henric Axbergilta

Muurarimestari, pitäjännikkari Matts Axberg

- Muurarinkisälli Matts Axberg Kuokkalasta pyysi käräjäoikeutta vuonna 1818 hyväksymään hänet Lempäälän pitäjänmuurariksi. Paikalla olleet Lempäälän talonpojat kannattivat hakemusta, etenkin koska pitäjässä ei sillä hetkellä ollut ketään muuta muuraria. Oikeudessa todettiin, että:
- Matts Axberg hallitsi muurarin ammatin hyvin, ja että hän oli käyttäytynyt nuhteettomasti ja raittiisti.
- Näin ollen käräjäoikeus puolsi hänen hakemustaan.
- Samalla määrättiin, että hänen tuli ottaa mukaansa ote pöytäkirjasta ja ilmoittautua maaherralle saadakseen virallisen valtakirjan eli hyväksynnän tehtävään.

Sukunimen historiaa ja nimenvaihdokset

Aksberg –nimi esiintyy ensimmäisen kerran Konsalan, aik. Akkalan talon pojilla Henrikillä ja Erikillä 1700-luvun puolivälin jälkeen.

Sukunimien käyttö liittyi kaupungistumiseen, jolloin henkilöt usein ottivat itselleen sukunimen käyttöön. Sukunimi saattoi olla usein johdettu kotikylän tai –talon nimen mukaan, esim. Akkala > Aksberg

Maaseudulla sen sijaan henkilöt mainitaan patronyymillä ja/tai talon nimellä, jolloin taloa vaihdettaessa myös tämä lisänimi vaihtui.

Tilattomat esiintyivät asiakirjoissa maaseudulla vain patronyymillä, esim. mylläri Matts Johansson.

Lempäälässä Axberg -sukunimi esiintyy ensimmäisen kerran kirkonkirjoissa Matts (Mathias) Mattsson kohdalla. Lempäälä rippikirja 1815-1820

- Matts Mattsson Axberg oli pitäjännikkari ja muurarimestari vuodesta 1818 alkaen, jolloin kisällinä ollessaan oli ottanut sukunimen Axberg –käyttöön.

Sukunimen historiaa ja nimenvaihdokset

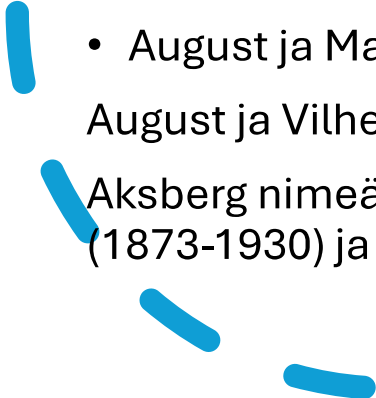
12.5.1906 Snellmannin päivänä on Jooseppi Aksberg vaihtanut sukunimeksi Tähkävuori

Toisessa, itsenäisyyden ajan suuressa nimenvaihdossa v. 1935 muuttivat seuraavat nimensä

- Emil ja Naima Alina Axberg on vaihtanut sukunimekseen Saviahde
- Kalle ja Aina Aksberg on vaihtanut sukunimekseen Tähkäaho
- Kaarle ja Amanda Loviisa on vaihtanut sukunimekseen Tähkälä
- August ja Martta Lempi on vaihtanut sukunimekseen Tähkälä

August ja Vilhelmiina jälkeläisten sukunimi on muuttunut Kortteeksi

Aksberg nimeä esiintyy vielä Kokkolan seudulla olevalla sukuhaaralla. Sukuhaara on Evert (1873-1930) ja Emma (1886-1959) Aksbergin jälkeläisiä

Ulkomaille muuttaneet suvun jäsenet

Jooseppi Tähkävuori (1869-1960)

- Amerikkaan 1909 ja jäänyt sille reissulleen.
- Muuttanut sukunimeksi Hill vuonna 1917.
- Myöhemmästä historiasta ei paljonkaan tietoa.
- julistettu kuolleeksi 1.1.1960.

Arvid Aksberg (1887-1938)

- Amerikkaan 1909 ja jäänyt sille reissulleen.
- Perusti siellä perheen j
- sai Amerikan kansallisuuden 1929.
- Sukunimi vaihtunut muotoon i Oxberg.
- Avioitui 1917 Hilja Kankaan kanssa.
- Kuoli vuonna 1938.

Ulkomaille muuttaneet suvun jäsenet

Anna Aksberg (1873-1970)

- Amerikkaan vuonna 1908 ja julistettu kuolleeksi Amerikassa Pirkkalan
- KO:n päätöksellä 13.10.1970 ja kuolinpäiväksi päätetty 13.10.1970. Annan Amerikassa viettämästä ajasta ei tietoa ole löytynyt.

Wilhelm (1881-) ja vaimonsa Hilda (1886-) Axberg

- Muuttivat Kokkolasta Ruotsiin 11.10.1937.
- Ruotsin kirkonkirjoista 1929-1944 löytyy tieto, että asuneet Umeåssa ja sen jälkeisestä historiasta eitetieto.

Evert Axberg (1873-1930) käynyt Amerikassa 1909, mutta tullut takaisin.

Yleisemmät ammatit suvussa

Maanviljelijöitä

Mylläreitä

Muurarimestareita

Kirvesmiehiä

Rakennukset

Kuljun työväentalo 1908 Kaarle ja Emil Axberg sekä ilmeisesti Hugo Aksberg (kuva)

Emil Axberg ja muutamia muita miehiä kävi purkamassa Terijoelta 5-6 taloa 1920 luvun lopulla,

jotka lastattiin junaan. Talot pystytettiin Lempäälään (Rasku, Tirkkonen, Perälä, Wuthrichi)

Emil Axbergin kotitalo Saviahteella paloi 1920 luvulla. Palaneen talon tilalle rakennettiin uusi.

Evert ja hänen veljensä Emil ovat olleet rakentamassa kirvesmiehinä useampia taloja Lempäälässä.

Valokuvat

- Valokuvia on kerätty sukulaisten kätköistä seuraavasti:
- -Hilkka Korte, Eija Lehtinen os. Saviahde, Arja Toiva, Leila Ryödi os. Tähkälä, Tuija Jara, Risto
- Saviahde, Maija-Liisa Nuora os. Saviahde, Eija Suomela os. Mäkelä
- Viidanojan Ari on tehnyt suuren ja ansiokkaan työn kun on skannannut kaikki valokuvat
- Topoteekista löytyy valokuvia kun sieltä laittaa hauksi Lempäälä. Löytyy myös Vesilahdesta
- tallennettuja valokuvia, mutta hakukenttään valittava Vesilahti.

Kiitos!

Sukututkimusilta

Lempäälän kirjasto

7.5.2025

Riikka Piironen ja Voitto Saviahde

